
Fra: Hilde Sannes Holløkken <hollokken@eurojuristemark.no>
Sendt: torsdag 23. mai 2024 10:45
Til: Epost Midt-Telemark Kommune
Kopi: Eirik Idland Knatterud
Emne: Høringsuttalelse ny kommunedelplan
Vedlegg: Høringsuttalelse ny kommunedelplan.pdf

FORSIKTIG: Denne eposten kommer fra en avsender utenfor organisasjonen. Ikke åpne vedlegg og klikk på lenker hvis du ikke er sikker på hvem avsender er og vet at innholdet er trygt.

Hei, se vedlegg. Ettersendes pr vanlig post.

Jeg sender uttalelsen fra hjemmekontor. Brevet er derfor signert i form av inntatt kopi av signatur.

Med vennlig hilsen

Hilde Sannes Holløkken

Advokat | Møterett for Høyesterett

T: +47 35 58 77 77 | M: +47 92 61 40 48

hollokken@eurojuristemark.no

Cappelensgate 6 A, PB 339, 3701 SKIEN

www.eurojuristemark.no

Denne e-post er kun beregnet for den person den er rettet til. I tilfelle av feilsending bes De vennligst tilintetgjøre e-posten med eventuelle vedlegg og kontakte avsenderen pr. e-post eller telefon 35 58 77 77. Enhver bruk av informasjonen i sendingen vil i et slikt tilfelle være ulovlig.

This e-mail is intended for the above adress only. In case of incorrect transmission, please destroy this e-mail and any attached documents received. Please contact the sender by e-mail or phone + 47 35 58 77 77. If you are not the right recipient, you have received this e-mail by error and any use of information in this e-mail and its contents is strictly prohibited.

Midt-Telemark kommune
Postboks 83
3833 BØ I TELEMARK

Sendes også pr. e-post
post@mt.kommune.no

ADVOKAT EMIL THORKILDSEN (H)
ADVOKAT JOHAN HENRIK FRØSTRUP (H)
ADVOKAT RANVEIG SEM
ADVOKAT GUNNAR KLAUSEN
ADVOKAT HEIDI AMLIE GRINDEM
ADVOKAT HILDE SANNES HOLLØKKEN (H)
ADVOKAT KNUT-ELDAR EITRAN
ADVOKAT ÅSNE DINGSØR-DEHLIN

ANSATT ADVOKAT JAN TERJE S. HAUGEN

ADVOKAT STEN LØITEGAARD (H)
I KONTORFELLESSKAP

(H) MØTERETT FOR HØYESTERETT

Skien, 23. mai 2024
Vår ref: 16547/299444
E-post: hollokken@eurojuristelemark.no

KOMMUNEDELPLAN FOR LIFJELL – HØRINGSUTTALELSE

1 Innledning

Det vises til høringsbrev av 10.04.2024 og fremlagt forslag til ny Kommunedelplan for Lifjell 2024-33, med frist for uttalelse den 26.05.2024.

Undertegnede avgir med dette en felles høringsuttalelse på vegne av grunneier/sauebonde Eirik Idland Knatterud og Bø Beitelag BA.

2 Bakgrunn

Bakgrunnen for høringsuttalelsen er ønsket om å understreke viktigheten av og behovet for at kommunen tar hensyn til beitenæringens interesser når det utarbeides arealplaner som berører viktige utmarksbeiter.

Planbeskrivelsen og en del av innspillene til planprosessen illustrerer at flere har blitt oppmerksomme på behovet for å ta bedre hensyn til beitenæringen. Dette oppfattes som positivt.

Utmarksbeite er en viktig ressurs i landbruket, men har også andre viktige ringvirkninger i lokalmiljøet, ikke minst ved å bidra til et åpent kulturlandskap, til beste for lokalmiljø og reise-/turistnæring.

Eirik Idland Knatterud er tredje generasjons sauebonde på Holmen gård, som er en av de største utmarkseiendommene i lokal målestokk, og familien hans har uten opphold hatt sauer på utmarksbeite på Lifjell siden tidlig på 1950-tallet.

Flere av de tilgrensende eiendommene på Lifjell har hatt tilsvarende drift, og det har vært en nødvendighet og felles forutsetning at sauene har kunnet streifbeite også på annenmanns eiendom.

Streifbeite er ikke noe begrep med klart innhold, men egentlig en beskrivelse av en mer begrenset beiterett, typisk med det innhold at man ikke kan slippe dyrene direkte på det aktuelle området. Streifbeiterett på annenmanns grunn vil ofte ha etablert seg ved hevd, alders tids bruk, lokale sedvaner og/eller festnede rettsforhold, og innholdet i rettigheten vil avhenge av den bruk som har etablert seg.

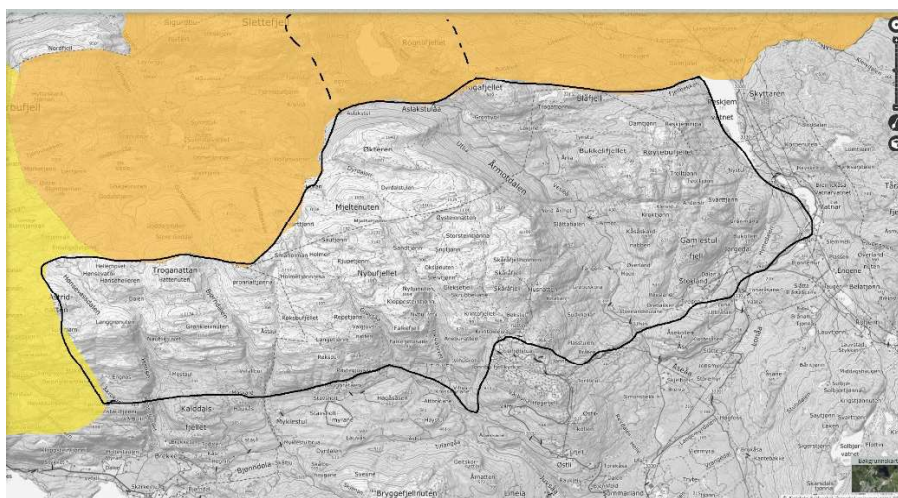
Knatterud slipper for sin del sauene ved Vihus, i den sørlige delen av egen eiendom (gbnr. 53/207) på Lifjell, og han har jevnlig tilsyn med sauene under beiteperioden, som strekker seg fra midten av juni og frem til september.

Vanligvis trekker sauene nordover, mot Glekse, etter slippet, men det er umulig å unngå at de også trekker østover i terrenget. Skoghogst og utbygging av hyttefelt og tilhørende veinett har gjort det enda mer fremkommelig for dyra, og nedslåtte grassvoller rundt hyttene er attraktive områder for sau. På det minste er det nå under 100 meter fra Knatteruds eiendom og ned til nybygde hytter. Sauene har vandret i dette området også tidligere, men kommer nå enklere frem.

I tillegg kommer at det er flere turgjengere i fjellet enn tidligere, og flere som slipper hundene løs i terrenget, slik at sauene skremmes opp og tar andre veivalg.

Det er altså ikke noe nytt at dyra vandrer mot det som nå er blitt et tett utbygd hytteområde, men det kan nok være at tilgjengeligheten har gjort det hyppigere enn før. Potensialet for konflikter er derfor større enn tidligere.

Behovet for å organisere beitedriften i området medførte etablering av Bø Beitelag BA i 1970. Beitelagets medlemmer har sitt sentrale beiteområde på sørsiden av Lifjell, og dermed i umiddelbar nærhet av utbyggingsområdene, slik som skissemessig angitt på dette kartet:

Knatterud er leder av beitelaget, som pr i dag har 7 aktive medlemmer. Samlet hadde disse sist sesong ca 1200 dyr på beite, hvorav ca 500 sauer og 700 lam.

Beitelaget må ikke forveksles med Lifjell Beitelag, som har medlemmer med beiterettigheter lenger inn på Lifjell.

En av beitelagets oppgaver, er å legge forholdene til rette for at medlemmene kan samarbeide om den vokterplikten dyreeier er pålagt etter beiteloven § 6. Ved planarbeid av betydning for beiteområder, er det imidlertid viktig å være klar over vokterpliktens begrensninger:

Vokterplikten medfører ikke annet enn en plikt til å sørge for at dyra ikke kommer utenfor beiteområdet. I den utstrekning det foreligger streifbeiterett, er man ikke utenfor beiteområdet. Følgelig har man heller ingen lovpålagt plikt til å fjerne dyra, men det vil ofte være i dyreeiers egen interesse å gjøre dette, dels fordi man selvsagt ønsker å avverge at dyra gjør skade, og dels fordi man ved streifbeite ofte er i randsonen av beiteområdet, og følgelig ønsker å avverge at dyra kommer utenfor dette.

En annen viktig begrensning for vokterplikten er at det ikke foreligger noen kontinuerlig gjeterplikt. Dette er fastslått flere ganger i rettspraksis, for eksempel av Høyesterett i Rt. 1986 side 1200: *«Det sier seg selv, ikke minst ved geitehold, at dyrene fra tid til annen vil kunne komme inn på annen manns grunn. Selv om det generelt sett foreligger en mulighet for dette, etablerer ikke beiteloven § 6 og § 16 en plikt for eieren til kontinuerlig å gjete sine dyr.»*

Dyreeiers erstatningsansvar er på tilsvarende måte underlagt sterke begrensninger. Det objektive erstatningsansvaret etter beiteloven § 7 er betinget av at skaden har oppstått på et område hvor dyra ikke har beiterett. Dersom skaden har oppstått i et område der dyra har rett til å streifbeite, vil ansvar allerede av den grunn være utelukket.

Dessuten vil et eventuelt ansvar etter beiteloven alltid måtte avveies mot det generelle medvirkningsansvaret. Medvirkningsbestemmelsen i beiteloven § 7 medfører, som Høyesterett presiserte i HR-2022-2068, at den grunneier som får beitedyr inn på egen eiendom *«etter omstendighetene må sørge for å sette opp gjerde eller andre stengsler for å hindre at beitende dyr kommer inn på eiendommen. I denne forbindelse peker jeg på at det i praksis kan være flere former for sikringstiltak for å holde dyr ute fra innmark, for eksempel grind, ferist og grøfter, eller kombinasjoner av slike.»*

Om det ikke legges til rette for å hindre beitedyra å komme ut av beiteområdet, vil det regelmessig oppstå tvister med spørsmål om erstatningsansvar og brudd på vokterplikt, noe som er ressurskrevende og belastende for alle involverte. Utbygging tett inntil beiteområder gjør at denne type spørsmål oftere kan komme på spissen. Dette gjør at man ikke kan tillate slik utbygging uten samtidig å ha et bevisst forhold til hvilke interessekonflikter dette vil skape, og hvordan disse kan avverges eller i det minste reduseres.

Det er velkjent for hytteeierne på Lifjell at det er sau i dette området. Noen gir uttrykk for at de oppfatter dette som plagsomt, mens andre gir uttrykk for at det er en velkommen del av hyttelivet, se for eksempel følgende sitater, hentet fra facebooksidene «Hyttefolk på Lifjell»:

«Har vært på Lifjell siden 1958. Fantastisk med sauer. De var der før oss. Har man hytte på fjellet må man ta det som følger med.»

(...)

«Jeg har alltid satt pris på sauene som hjelper meg å holde vegetasjonen nede på min gamle fjellhytte. Vi levde fint i symbiose før de nye hyttene kom.»

(...)

«Det har alltid vært hyggelig å ha hatt sauene omkring oss her på Lifjell rundt min gamle hytte. Før i tiden var de så trygge at barna kunne klappe dem. Nå er de mere skvetne. Sikkert mange som jager dem bort nå.»

Noen velger også å profilere seg med å bruke bilder av sauer ifm. hyttesalg og virksomheter innenfor reiselivsnæringen, til markedsføring av Lifjell som en fjellidyll. Det er grunn til å tro at de fleste stiller seg positive til sauer som en del av Lifjells identitet. Det er likevel ikke til å undervurdere at økt bebyggelse i området har gitt grobunn for flere konflikter.

Det er derfor viktig å legge forholdene til rette for å avverge denne type konflikter i fremtiden, slik at tradisjonelle næringer i kommunen kan videreføres og videreutvikles, side om side, uten å oppleve eller risikere at man ødelegger for hverandre.

Dette er uttrykkelig ønsket fra begge næringsgrener, noe som kom tydelig til uttrykk i den fellesuttalelsen som Knatterud avga til kommunen i forkant av planforslaget, sammen med utbygger Stein Helge Østerli, se deres felles brev av 15.11.2023, omtalt på side 6 i planbeskrivelsen.

Med nærværende høringsuttalelse ønsker Knatterud og Bø Beitelag å understreke dette ytterligere.

Gjennom planarbeid og byggesaksbehandling (herunder dispensasjonssøknader fra gjeldende reguleringsplaner mv) kan kommunen legge forholdene bedre til rette for å avverge og/eller redusere fremtidige konflikter mellom beitenæringen og turistnæringen/hytteturistene. Vi tenker da særlig på betydningen av å tillate gjerdehold rundt den enkelte hytteeiendom, men også ved å tillate større sperregjerder på strategisk viktige steder, jf. nærmere om dette nedenfor.

3 Merknader til forslaget

Planbestemmelsene punkt 1.11

Knatterud og Bø Beitelag BA ønsker å gi uttrykkelig tilslutning til forslaget om å åpne for gjerdehold rundt hyttene, jf. planbestemmelsene punkt 1.11.

Det er også positivt at bestemmelsen er gjort noe mer fleksibel enn tidligere foreslått, ved at det blant annet åpnes for å tillate gjerder over 50 meter. Dette oppfattes å være i henhold til min klients tidligere innspill, jf. brev av 15.11.2023, som foran nevnt.

Det er selvsagt også viktig og bra at det uttrykkelig fremgår at gjerder skal utformes slik at beitedyr ikke kan komme til skade.

Det registreres at forslaget om å forby «*gjerder eller grind som stenger stiar og naturlege ferdselsveggar*» er opprettholdt. Min klient har i sitt tidligere felles innspill med utbygger Østerli, jf. brev av 15.11.2023, tatt forbehold om at dette ikke bør utelukke etableringen av mulige fremtidige sperregjerder/grannegjerder i områder mellom beiteareal og fritidsbebyggelse. Dette antas utledet av at bestemmelsen bare er ment å legge konkrete begrensninger på gjerdehold «*rundt bygningar*». Det vil likevel være en fordel at det fremkommer av retningslinjene at bestemmelsen ikke er ment å være til hinder for sperregjerde/grind for å begrense beitedyrs atkomst i bebygde områder, der dette er ønsket av beiterettshaverne selv.

Det er ikke til å komme fra at også beitedyr har en generell tilbøyelighet til å følge det som planforslaget omtaler som «*stiar og naturlege ferdselsveggar*». Selv om det normalt vil være i beitenæringens interesse at det ikke tillates denne type hinder, vil dette kunne stille seg annerledes i ytterkanten av beiteområdet, der det kan være en fordel med strategisk plasserte avgrensninger i form av sperregjerde/grind. Det vil derfor være uheldig om planverket ikke er tydelig på bestemmelsens rekkevidde på dette punkt.

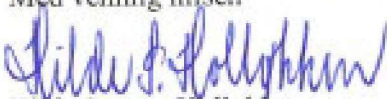
Planbestemmelsene punkt 2.1.2

Til retningslinjen om tinglysning, jf. punkt 2.1.2, er å bemerke at det selvsagt vil være en fordel om beiterettene tinglyses, men det må ikke skapes et inntrykk av at dette kan forventes avklart ved å undersøke grunnboka, da det generelt sett skal mye til at noen tinglyser heftelser på egen eiendom uten å være rettslig forpliktet til å besørge slik tinglysning.

***

Mine klienter imøteser videre arbeid med ny kommunedelplan, og forventer at de nye bestemmelsene der vil være retningsgivende også ved eventuelle fremtidige dispensasjonssøknader fra gjeldende reguleringsplaner, slik at de hytteeierne som ønsker å verne egen eiendom mot besøk av beitedyr, vil få anledning til å sette opp egnede gjerder til dette, uavhengig av eventuelle motstridende reguleringsbestemmelser.

Med vennlig hilsen

Hilde Sannes Hollækken

Kopi: Eirik Idland Knatterud, Bø Beitelag BA